

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN
POLSKIEGO TOW.

INFORMACYJNY
KRAJOZNAWCZEGO

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok III.

Warszawa, listopad 1932

No 9 (22)

CZYNNOŚCI I POSIEDZENIA RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Posiedzenie Rady Głównej P. T. K. odbyło się pod przewodnictwem Prezesa, P. Wł. Raczkiewicza w dniu 27.IX.32. Przedyskutowano szczegółowo sprawę *Ziemi*, zarówno co do strony redakcyjnej, jak i administracyjno-finansowej. Zatwierdzono postanowienia Wydziału Wykonawczego w tym względzie z 7.IX.32. Strona finansowa *Ziemi* ma być uwzględniona w projektowanych zmianach statutu P. T. K.

Szczegółowe sprawozdanie z czynności Redakcji *Słownika Geograficznego Państwa Polskiego* złożył Redaktor Naczelny, prof. St. Arnold. Doświadczenia dotychczasowe wykazują, że w pracy terenowej, zwłaszcza w zakresie jej organizacji Biuro Redakcyjne *Słownika* musi spełniać wybitnie aktywną rolę. Zbieranie nazw miejscowych wymaga wykształcenia fonetycznego. Pracownicy(czki) Biura przeszli przeszkolenie fonetyczne w Warszawie i na kursie w Tucholi, pod kier. prof. dra K. Nitscha. Obszar woj. Pomorskiego obejmuje około 4000 nazw, które przedewszystkiem są kontrolowane przez Biuro. Kwestionariuszy na terenie Pomorza rozdano 3500 w porozumieniu z inspektorami szkolnymi i starostwami. Sprawa nigdzie nie była traktowana jako obowiązek służbowy, a przeprowadzona została przez inspektorów szkolnych bez zarzutu. Rozdane w czerwcu kwestionariusze zaczęły wpływać, wypełnione przez nauczycielstwo, od początku lipca. Wynik ilościowy jest nadzwyczajny. Redakcja w obecnej chwili posiada 96% nadesłanych odpowiedzi. Poziom ich niejest równy i wymagać będzie wielokrotnie sprawdzenia w terenie. Wysiłek Biura Redakcyjnego na obszarze wojew. Pomorskiego wyraził się w czasie od 30.V — 1.VII.1932 r. w ilości 25.000 klm. przebytej przez pracowników(czki) Biura drogi po Pomorzu. Kwestionariusze będą opracowane w ciągu jesieni r. b. przez Biuro. Miasta opracowane zostaną oddzielnie — jak i wiadomości ogólne dotyczące Pomorza, województwa, powiatów i t. p. Jednocześnie prowadzona jest praca, dotycząca terenów, które w tomie wojew. Pomorskiego będą uwzględnione. Doświadczenia dotychczasowe wskazują, że praca nad *Słownikiem* musi być prowadzona województwami. Sprawę powyższą rozstrzygnie ostatecznie Komitet Redakcyjny *Słownika*, który zbierze się w listopadzie r. b. Co do planów na rok przyszły bierze się pod uwagę województwa: Poznańskie i Śląskie lub też Wileńskie i Wołyńskie. W każdym bądź razie *Słownik* zacznie się ukazywać systematycznie i stale zeszytami, począwszy od stycznia 1934 roku. W związku z tem Rada Główna upoważniła Komitet Wykonawczy do rozpatrzenia i przedstawienia Dyrekcji Funduszu Kultury Narodowej preliminarza budżetowego *Słownika* na rok 1934.

Na wakujące miejsca Rada Główna kooptowała: dr Włodzimierza Kozubskiego w charakterze członka Rady, inż.

Ernesta Fryzendorffa — jako zastępcę. Viceprezes, p. Al. Patkowski referował zasady projektu zmian statutu P. T. K. Dotyczą one: 1) przegrupowania celów i zadań Towarzystwa, 2) zmiany zasad finansowych w kierunku zniesienia dziesięciny, wprowadzenia natomiast opłat członków do P. T. K. jako całości, centralizacji wydawania legitymacji członkowskich, 3) wprowadzenia zamiast Rady Głównej i Wydziału Wykonawczego — jedynie Zarządu Głównego o ograniczonym składzie osób, 4) ugrupowania pracy Zarządu Głównego w dwóch zespołach: Wydziałach Krajoznawczym i Turystycznym, 5) wzmoczenie egzekutywy Zarządu Głównego w stosunku do Oddziałów nieczynnych, 6) rozszerzenia zakresu pracy wychowawczej z młodzieżą, 7) bardziej ramowego potraktowania kompetencji sekcyjnych, 8) rozszerzenia uprawnień Komisji Rewizyjnej. Sprawę projektu zmian statutu oraz programu pracy na okres najbliższy postanowiono uczynić przedmiotem wyłącznych obrad specjalnego posiedzenia Rady Głównej.

Przewodniczący Sekcji Turystyki Wodnej p. J. Suski, przedstawił sprawozdanie rzeczowe i finansowe akcji tego-rocznej w związku z budową i urządzeniem przystani na Wiśle. P. Prezes P. T. K. wyraził podziękowanie przewodniczącemu Sekcji, Rada Główna postanowiła przejąć dzierżawę terenu nad Wisłą, gdzie się znajduje przystań Sekcji Turystyki Wodnej, z równoczesnym przejęciem zobowiązań Sekcji.

Wezwanie do Oddziałów P. T. K. Rada Główna komunikuje, że Oddziałom, które w listopadzie r. b. nie nadesłały należnej dziesięciny oraz sprawozdań zaległych za rok 1931, (Oddziały: w Brześciu n. Bugiem, Gdyni, Jędrzejowie, Kartuzach, Kielcach, Radomiu, Sieradzu, Świecianach, Wołkowysku i Żninie), zostanie z dn. 1 grudnia 1932 r. wysyłanie biuletynów oraz wydawanie legitymacji ulgowych wstrzymane.

Posiedzenie Komisji Turystycznej odbyło się w dn. 24.X.32. Komisja ukonstytuowała się następująco: pp.: Dr Włodz. Kozubski — przewodniczący, inż. Ern. Fryzendorff — viceprzewodniczący, St. Gabryszewski — sekretarz. Referat schronisk (domów wycieczkowych P. T. K.) objęli pp.: J. Kołodziejczyk i St. Lenartowicz, referat map dworcowych i znakowania szlaków obsadzony będzie w porozumieniu z W. I. G. w drodze kooptacji, referat przewodników, i poradni krajoznawczych — prof. J. Kloska. Postanowiono rozszerzyć skład Komisji w drodze kooptacji, zwrócić uwagę na koordynację pracy z innymi Towarzystwami w zakresie inicjatywy i realizacji programu turystycznego P. T. K., co będzie przedmiotem obrad Komisji na posiedzeniu najbliższym w dn. 18.XI.32.

Stan organizacyjny P. T. K. na 15 X.1932. Towarzystwo liczy członków 5360 w 64 Oddziałach.

Zjazd Związku Muzeów Polskich. Ósmy Zjazd Związku Muzeów Polskich odbył się w Przemyśle w dniach 18, 19 i 20 września b. r. Obradom przewodniczył dyr. F. Kopera z Krakowa. P. Ministra W. R. i O. P. reprezentował gener. konserwator i viceprezes P. T. K. p. J. Remer. Referaty wygłosili: dyr. Al. Czołowski ze Lwowa o *nieznanym djarjuszu oblężenia Lwowa przez Szwedów w r. 1656*, dr. Alfred Lauterbach z Warszawy o *projekcie ustawy muzealnej*, prof. Józef Kupka z Przemyśla o *zbiorach naukowych w Przemyśle*, ks. dr. Stefan Momidłowski o *celach i zadaniach muzeów djecejalnych*. Ożywiona dyskusja toczyła się nad projektem ustawy muzealnej pod przewodnictwem delegata Rady Głównej P. T. K., p. Michała Siwaka. Pod jego przewodnictwem omawiana była sprawa regulaminu Sekcji Muzeów Regionalnych Związku. Przewodniczącym Sekcji obrany został prezes Komisji Muzealnej Rady Głównej P. T. K., prof. Włodz. Antoniewicz. Uczestnicy Zjazdu zwiedzili zamek Leona ks. Sapiehy w Krasicy i Muzeum Ziemi Przemyskiej.

Uczczenie zasług czł. honor. P. T. K., inż. Antoniego Olszakowskiego. W dn. 9.X.1932 w wielkiej sali Domu Krajoznawczego Oddziału Kujawskiego P. T. K. we Włocławku odbyło się zebranie w celu uczczenia zasług pp. Marji i Antoniego Olszakowskich. W zebraniu wzięło udział 80 osób: pierwszy przemówił viceprezes Oddziału, dyr. Michler, podnosząc wielkie zasługi p. inż. Ant. Olszakowskiego jako prezesa Oddziału. Po licznych dalszych przemówieniach i toastach, sekretarz Oddziału, p. Józef Kłodawski odczytał piękny wiersz p. Zdz. Arentowicza p. t. *Czcigodnym Państwu Olszakowskiemu od przyjaciół włocławskich*. P. inż. Ant. Olszakowski w odpowiedzi podziękował zebranym za tyle objawów sympatii i uznania. Wyraził żal z powodu konieczności opuszczenia miasta oraz dał wyraz tro-

sce o dalsze losy ukochanego przezeń Oddziału Kujawskiego P. T. K. *Express Kujawski* w N-rach 9 i 11 z r. 32 w bardzo serdecznych artykułach podniósł zasługi społeczne pp. Ant. Olszakowskich i dał wyraz żalowi, że opuszczają Włocławek.

W dziejach krajoznawstwa polskiego na Kujawach p. inż. Antoni Olszakowski będzie miał trwałą i piękną kartę, a wśród nas, w szeregach P. T. K., będzie wzorem wzniosłej służby obywatelskiej i wielkich czynów, na jakie zdobyć się umieją ludzie, którzy głęboko umiłowali przyświecającą naszej pracy ideę.

Rozszerzenie wykazu stacyj dla przejazdów ulgowych. Ministerstwo Komunikacji włączyło do stacyj objętych 33 $\frac{1}{3}$ % zniżki taryfowej następujące stacje: a) jako wyjazdowe: Rzeszów i Sambor, a) jako dojazdowe: Horyniec, Postawy (dojazd do jeziora Narocz) i Turka n/Stryjem.

Prace nad Słownikiem Geograf. Państwa Polskiego. Redakcyjna Komisja Wołyńska odbyła w dn. 10.X.1932 r. posiedzenie pod przewodnictwem p. Wicewojewody Śleszyńskiego. Ze sprawozdań wynika, że oprócz jednego powiatu badania terenowe na Wołyniu są już na ukończeniu—przeprowadzone według kwestionariuszy Kom. Redakcyjnego.

W Nr 3 z 30.IX.32, wydawanego w Cieszynie, czasopisma regionalnego, *Zaranie Śląskie*, ukazał się artykuł p. Jana Ślawniczka p. t. *O współpracę nauczyciela śląskiego z redakcją „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego”*. W tem samem piśmie w ub. r. ukazał się artykuł p. Mieczysława Gładysza p. t. *U progu epokowego dzieła*. P. Jan Ślawniczek kończy swój artykuł następującą b. słuszną uwagą: „krajoznawcza praca nauczyciela na zagrożonych kresach, usiłująca pod płaszczykiem naleciałej kultury dojrzeć rodzime wartości cywilizacyjne szczepu, jest pracą najbardziej społeczną i państwową”.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Inowrocław. Oddział Kujaw Zachodnich P.T.K. wykazał w lecie r. b. rekordową wprost działalność jeśli chodzi o porównanie z latami ubiegłymi. Nietylko, że ilość członków Oddziału wzrosła o 100% ale i pod względem wycieczkowym działalność była bardzo ożywiona.

Zorganizowano 23 wycieczki: kierownik wycieczek p. Czesław Ziółkowski zorganizował i poprowadził wycieczki następujące:

Dnia 16.VI.32 do Żupy Solnej w Inowrocławiu, 23 — do Huty Szklanej w Inowr., 26 — do Bydgoszczy i Brdyjścia, 19.VIII do Kruszwicy, 24 — do Torunia autobusami, 27 — do Kruszwicy — Szarleja (motorówką), 27—do Bydgoszczy i Brdyjścia, 2.IX do Służewa i Ciechocinka, 7—do Huty Szklanej w Inowrocławiu.

P. Profesor Kopeć zorganizował i poprowadził wycieczki następujące: dn. 8.VII do Państw. Żupy Solnej w Inowrocławiu, 13—do Huty Szklanej w Inowrocławiu, 16—do Szymborza, 18—do Kruszwicy, 21—do Brdyjścia, Fordonu i Bydgoszczy, 25—do Torunia, 27—do Piehcina i Pakości, 30 — do Gdyni i na Hel. Oprócz tego p. prezes Dr. Sroczyński zajął się zorganizowaniem wycieczek:

dnia 10.VII do Państwowej Żupy Solnej w Inowrocławiu, 18—do Ciechocinka, 26—do Strzelna i Kruszwicy, 2.VIII do Torunia, 9—do Ciechocinka, 11—do Kruszwicy.

Ogółem wzięło udział we wszystkich wycieczkach 1256 osób. Częściowo odbyły się one koleją, częściowo autobusami, wszystkie przy najpiękniejszej pogodzie.

Oprócz wycieczek organizowanych oprowadził kierownik wycieczek w dniu 12 czerwca po Inowrocławiu wycieczkę P.T.K.

Oddziału Toruńskiego, przybyłą do Inowrocławia pod kierownictwem p. Rękosiewicza. Wycieczka udała się pozatem autobusami do Pakości, Piehcina i Kruszwicy.

Poza wycieczkami rozwija towarzystwo ożywioną działalność propagandową przez kontakt z prasą i umieszczanie notatek o Inowrocławiu i okolicy w dziennikach. Staraniem prezesa p. dr. Sroczyńskiego ukazało się kilka notatek o Inowrocławiu i działalności P.T.K. w *Ilustrowanym Kurjerze Codziennym*. p. Cz. Ziółkowski napisał artykuł o powiecie inowrocławskim do *Wiadomości Turystycznych*, który ukazał się w nr. specjalnym poświęconym Województwu Poznańskiemu. P. Ziółkowski wreszcie opracował wykaz osobliwości powiatu i miasta Inowrocławia, który za łaskawem pozwoleniem p. starosty Wilczka, opublikowany, został w *Orędowniku Powiatowym Powiatu inowrocławskiego*, wydrukowanym specjalnie dla celów propagandowych w większym nakładzie, którego część rozdano bezpłatnie pomiędzy kuracjuszy inowrocławskich. P. prof. Kopeć pracuje nad wydaniem przewodnika po Inowrocławiu, który niebawem przy pomocy Tow. Krajoznawczego. ma się ukazać.

Zimą zamierza się zorganizować wykłady z przezroczami.

W dniu 15.X odbyła się przy udziale około 70 osób herbatka towarzyska, na której w przemówieniu powitalnem p. prezes wspominał o zadaniach P.T.K., zaś w wolnym referacie kierownik wycieczek p. Ziółkowski wygłosił sprawozdanie z przebiegu uroczystości jubileuszowych w dniach 1, 2 i 3 maja r. b. w Warszawie, poczem przedstawił obecnym korzyści, jakie daje członkom przynależenie do P.T.K., podkreślając specjalnie korzyści moralne i duchowe.

Kraków. Oddział rozpoczął sezon jesienny od zwiedzania przez członków i gości w dn. 1.X wystawy fotograficznej YMCA. W dn. 2.X zorganizowano wycieczkę do Popówki i Morawicy, w dn. 7.X odbył się drugi odczyt z cyklu Wycieczka na kresy wschodnie p. Aleks. Juras p. t. *Polesie i Puszcza Białowieska*, 15.X w cyklu Wycieczka na kresy wschodnie wygłosił p. St. Dobruchowski trzeci odczyt p. t. *Nowogródzkie*. W dn. 23.X odbyła się wycieczka do Dubia i Dębniaka, 27.X zwiedzono gazownię miejską. Odczyty były bogato ilustrowane fotografiami, wykonanymi przez uczestników wycieczki. Oddział pobiera za udział nieczłonków 50 gr. od osoby. Dyżury w siedzibie Oddziału przy ul. Grodzkiej 64: w poniedziałki, środy i piątki od 18—19.

Lublin Oddział prowadzi dodatek turystyczny w *Nowej Ziemi Lubelskiej*. W N. 25 z 13.VII. 32, w N. 32 z 20.VII.32, w N. 39 z 27.X.32, prezes Oddziału, p. Dr. Ks. Piwocki zamieścił artykuł p. t. *Najważniejsze szlaki turystyczno-krajoznawcze Lublina*. Od października dodatek ten jest kontynuowany p. t. dodatek turystyczno-krajoznawczy.

W dn. 23.X odbyło się posiedzenie Zarządu Oddziału, poświęcone sprawie organizacji kursu dla przewodników po mieście. Kurs ten rozpocznie się w dniach najbliższych. W związku z kursem odbędzie się szereg wycieczek po Lublinie w celu zapoznania z zabytkami miasta uczestników kursu i postronnych gości.

Łódź. W ubiegłym miesiącu Zarząd Oddziału dokonał żmudnej pracy: zebrał odpowiedzi na drobiazdowy kwestionariusz paryskiej firmy Hachette, mające służyć za materiał do francuskiego przewodnika po Polsce.

Został powołany do życia Komitet Pań w celu urządzania miesięcznych zebrań towarzyskich.

Odbyła się wycieczka do Torunia i Łęczycy pod światłem kierownictwem historyka sztuki, p. J. Malika.

Nowogród n/Narwią. Wycieczki do muzeum Kurpiowskiego.

W r. b. ruch wycieczkowy do muzeum był znacznie większy, niż w r. ub. W r. 1931 zwiedziło muzeum osób 1255, w roku zaś bieżącym do 13.X 1647, czyli o 392 osób więcej. Według miesięcy rok ten był następujący:

w styczniu i lutym przebyło osób	12
w marcu i kwietniu	45
w maju	343
w czerwcu	524
w lipcu	336
w sierpniu	137
we wrześniu	249
w październiku (do 13.X)	1

Razem 1647

Wycieczek zbiorowych przybyło razem 57, (w roku 1931 było ich 38). Niektóre wycieczki były b. liczne np.: wycieczka Semin. Naucz. M. z Pułtusza liczyła wraz z personelem nauczycielskim 105 osób, wyc. Gimn. Państw. z Ostrołęki 185 os. W tym roku pierwszy raz zainteresowała się muzeum nasza wieś. Większa wycieczka wiejska, zorganizowana przez wójta gm. Miastkowo (pow. Łomża) liczyła 100 osób, przybyła zaś na umajonych wozach drabiniastych. Wogóle zaś przewyższała w wycieczkach młodzież szkolna. Opłaty wejściowe do muzeum wynosiły 30 gr. od osoby, od dzieci szkolnych (szk. powsz.) 10 gr., od młodz. szk. śr. i stud. po 20 gr., od wojskowych (szeregowców) po 10 gr. Z opłat tych od pocz. r. b. do końca września muzeum zyskało 256 zł. 44. gr.

Oddział Kurpiowski wydał afisz propagandowy pod hasłem „cudze chwalicie — swego nie znacie”... tej treści: „kto

chce odetchnąć świeżym i zdrowym powietrzem, odpocząć po pracy umysłowej, nacieszyć oczy naprawdę ładnym widokiem jednego z najpiękniejszych zakątków nad Narwią niech odwiedzi Muzeum Nadnarwiańsko-Kurpiowskie P. T. K. w Nowogrodzie pod Łomżą. Muzeum zapoznaje nas z przyrodą miejscową, oraz odtwarza całokształt naszej kultury nadnarwiańsko-kurpiowskiej, uczy kochać nasz zakątek i szanować przeszłość, każe podziwiać pracowitość, religijność i zdolności naszych ojców i dziadów, odtwarza nam życie domowe naszych przodków z nad Narwi, kształci młode umysły i charaktery, wyrabia cnotę poszanowania własnej i rodzimej (regionalnej) kultury, utrwała cześć dla przeszłości, wyrabia patriotyzm, miejscowy (lokalny), jest placówką społeczną i publiczną (w ramach P. T. K.); każdy też w miarę możliwości winien tej placówce jedynej w naszych stronach, nieść pomoc i otaczać ją opieką. Muzeum służy wszystkim — szkołom i wyższym uczelniom, studentom i profesorom, cywilnym i wojskowym, uczonym i prostaczkom — wszystkich poucza i kształci. Tylko w mało-kulturalnych państwach nie troszczą się o muzea, tylko ciemne narody, nie dbają o swoją dawną kulturę”.

W dn. 18.IX b. r. Oddział urządził widowisko regionalne *Wieczer Kurpiowski*, którego czysty dochód przeznaczony został na wydanie monografii m. Myszyńca.

Nowogródek. Dnia 10. VIII b. r. odbyło się Walne Zebranie Oddziału, drugie z kolei w r. 1932.

Poza przyjęciem sprawozdania kasowego i z działalności za okres od 1.X.1931 do 10.VIII.1932 i udzieleniem Zarządowi absolutorjum, oraz dokonaniem wyboru władz oddziału P.T.K., Walne Zebranie zaprojektowało zmiany do statutu P. T. K. oraz przeprowadziło dyskusję nad planem pracy na najbliższą przyszłość.

Ze sprawozdania wynika, że Zarząd posiada w kasie gotówką 891 zł., majątek Towarzystwa w dn. 10.VIII.32 r. wynosi 33.600 zł. 33 gr., w czym nieruchomości 24.000 zł. (schronisko nad Świtezią).

Zarząd ostatnio wszczął energiczną akcję mającą na celu powiększenie liczby członków. W roku bieżącym przybyło 59 nowych członków.

Przy omawianiu planu pracy na najbliższą przyszłość postanowiono, jako naczelną zadanie: popularyzowanie dziedziny krajoznawstwa drogą wzmożenia propagandy, wciągnięcie do pracy młodzieży, oraz szerokich warstw społeczeństwa, wzmożenie akcji wycieczkowej i t. d.

W dyskusji podkreślono zasługi ziemiaństwa miejscowego na polu krzewienia idei krajoznawczej.

Władze Oddziału ukonstytuowały się następująco:

Zarząd: p. Wacław Kostek - Biernacki, wojewoda Nowogródzki — prezes Zarządu, p. Franciszek Godlewski, wicewojewoda i p. inż. Józef Żmigrodzki — wiceprezesi, p. Henryk Maczyński — sekretarz, p. Marja Romerowa — zast. Sekretarza, p. Marja Rogalewiczowa — skarbnik, p. Aniela Ratomska — zast. skarbnika, p. Stefanja Sobirajska — kierowniczką schroniska nad Świtezią, p. Marja Bilińska — zast. kierowniczką schroniska, p. sędzia Eugenjusz Łowicz - Barański, inż. Józef Puzynowski i inż. Józef Lechowicz — członkowie, naczelnik Celestyn Galasiewicz — (sekcja prasowo-propagandowa), inż. Józef Żmigrodzki (sekcja fotograficzna), prof. Karol Łoziński (sekcja Kół Młodzieży P. T. K.).

Komisja Rewizyjna, członkowie: pp. Naczelnik Edward Bokun, insp. Ludwik Biliński, Adolf Brzozowski; a stępcy: Marja Wierzbowska, Bronisław Czachowski.

Ostrowiec. W związku z 25-leciem P. T. K. Oddział zorganizował odczyt-koncert w hali Montowni wagonów Zakładów Ostrowieckich przy udziale 470 osób. Na program zło-

żyły się: odczyt wiceprezesa Rady Głównej P. T. K. p. Jerzego Remera, przemówienie okolicznościowe prezesa Oddziału p. Mieczysława Radwana, śpiew solowy p. inż. K. Świątlickiego, śpiew chóru „Dzwon” przy Zakładach Ostrowieckich oraz koncert orkiestry fabrycznej.

W dniu 15.IX r. b. we wsi Chmielów Piaskowy pod Ostrowcem wybrane zostały na gruncie p. Józefa Sadłowskiego następujące przedmioty:

- 1) miecz żelazny obosieczny, zgięty w kilku miejscach o długości ca 75 cm. bez rękojeści, lecz z rozetą przy końcu jako zakończenie rękojeści;
- 2) dwa groty żelazne dobrze zachowane;
- 3) krótki nożyk zakrzywiony i nożyce do strzyżenia owiec;
- 4) pilnik z grubymi nacięciami.

W dn. 3.X r. b. we wsi Sadowie pow. Opatowskiego na gruntach Władysława Jurysa pp. Stanisław Kosiński i Jan Mucha na głębokości ca 1 mtr. natrafili na grób, w którym znaleziono 2-a klosze, 3 urny z kośćmi (2 całe i 1 rozbita) i 2 przykrywki. Wszystkie te przedmioty złożono w muzeum Oddziału Ostrowieckiego P. T. K.

Ostrów Wlkp. W dniu 23.IX 32, odbyło się organizacyjne zebranie nowego Oddziału P. T. K. w woj. Poznańskim. Zarząd ukonstytuował się następująco: p. dyr. K. Hubicki, prezes; p. dyr. D. Kulon, wiceprezes; p. St. Kluz, sekretarz; p. Antoni Dolata, zast. sekretarza; p. L. Traszczak, skarbnik. Do Oddziału złożono akces 60 członków.

Adres: P. Prezes K. Hubicki, dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności, Ostrów Wlkp., ul. Kolejowa.

Poznań. We wrześniu Oddział Poznański urządził ogółem 4 wycieczki przy udziale 62 osób.

4.IX urządzono wycieczkę do Torunia. Wycieczka wyjechała do Torunia już w sobotę popołudniu, aby całą niedzielę móc poświęcić na zwiedzanie bogatego w zabytki miasta. Nocleg zapewnił wycieczkowiczom w swym schronisku Oddział Toruński Pol. Tow. Krajoznawczego. Program zwiedzania był

bardzo bogaty i wypełnił cały dzień. Zwiedzono gotycki ratusz, najładniejszy w Polsce (jako gotyk), wraz z murem miejskim, spichrże nad Wisłą, zabytki średniowiecznych fortyfikacji miejskich z Krzywą Wieżą z 13 w., ruiny zamku krzyżackiego i zamku Władysława Jagiełły na Dybowie, kościoły N. Panny Marji, Św. Jana i Św. Jakóba. Podziwiano bogactwo gotyku świeckiego. Wycieczką do pięknego parku na Bydgoskim Przedmieściu zakończono zwiedzanie Torunia. Prowadził sekretarz Oddziału.

11.IX odbyła się wycieczka do malowniczo wśród lasów i jezior położonej Chodzieży, gdzie głównym celem zwiedzania była fabryka wyrobów fajansowych p. St. Mańczaka. Po zwiedzeniu fabryki i zapoznaniu się z procesem wytwarzania wyrobów artystycznych z fajansu, udano się do okolicznych lasów, by dotrzeć na Gontyniec, najwyższe wzgórze w dolinie nadnoteckiej, skąd roztacza się wspaniały widok na dolinę Noteci. Pieszko przebyto 15 km., prowadził sekretarz Oddziału.

18.IX urządzono wycieczkę nad jezioro Góreckie i do lasów puszczykowskich. Pieszko droga wynosiła 20 km., prowadził sekretarz Oddziału.

25.IX wyruszone do Kazimierza i nad jezioro Bytyńskie. W Kazimierzu zwiedzono dobrze zachowany gotycki kościół z końca 15 w., odznaczający się piękną architekturą, posiadający dwie rzeźby gotyckie, kilka stylowych ołtarzy, a w jednym z nich w predelli gotyckie malatury. Trasa wycieczki prowadziła dookoła jeziora Bytyńskiego przez Komorowo, gdzie odkryto bogate cmentarzyska przedhistoryczne i przez Bytyń, gdzie znajduje się późnogotycki kościół z grobowcami Niegolewskich. Pieszko przebyto 18 km., prowadził sekretarz Oddziału.

Na zebraniu Zarządu Oddziału 26 września r. b. uchwalono przeznaczyć 10 zł. na stypendjum dla synka ś.p. porucznika Żwirki i 10 zł. na ołtarz Matki Boskiej Lotniczkiej, w celu uczczenia pamięci bohaterskiego lotnika.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

WYCIECZKI. Oddział P. T. K. w Poznaniu.

- 6.XI. Leszno, Kościan.
13.XI. Browary w Grodzisku.
20.XI. Szamotuły.

Prowadzi sekretarz Oddziału.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- 20.XI, godz. 11. Min. Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego — prow. p. H. Marcoin.
Koszt: dla członków 25 gr., dla gości 50 gr.
20.XI, godz. 11. Instytut Propagandy Sztuki — p. A. Riedel.
26.XI, godz. 14.30. „Drapacz chmur na pl. Napoleona” — p. A. Luboiński.
Koszt: dla członków 25 gr., dla gości 50 gr.
27.XI. „Studia Polskiego Radja” — p. St. Gabryszewski.
Koszt: dla członków 1.25 dla gości 1.50.
4.XII, godz. 11.—. I-a Szkoła Rękodzielnicza przy ul. Kazimierzowskiej — p. J. Krzesińska.
4.XII, godz. 10.30. Zachęta — p. G. Zborowska.
8.XII. Poznań — p. J. Kloska.
8.XII, godz. 11.—. Ministerstwo Komunikacji — p. A. Luboiński.
Koszt: dla członków 25 gr., dla gości 50 gr.
11.XII, godz. 11.—. Bank Gospodarstwa Krajowego — p. H. Marcoin.
Koszt: dla członków 25 gr., dla gości 50 gr.

11.XII, godz. 11.—. Instytut Propagandy Sztuki — p. W. Krzesińska.

ODCZYTY.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- 2.XI. *Jak powinno wyglądać Muzeum Regionalne*, wygl. p. A. Chętnik.
9.XI. *Wakacyjny obóz w Karpatach wschodnich*, odczyt ilustrowany filmem kinem., wygl. p. St. Lenartowicz.
16.XI. *W rodzinnym miejscu św. Stanisława Kostki*, wygl. p. Dr. R. Fleszarowa.
23.XI. *Warszawa Nowa*, wygl. p. Inż. A. Wolmar.
30.XI. *Beskidy, Pieniny i Tatry w gospodarce P. T. Tatrzańskiego*, wygl. p. Prez. St. Osiecki.
Wszystkie odczyty ilustrowane będą obrazami świetlnymi.

ZEBRANIA TOWARZYSKIE.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

W dniu 28 listopada r. b. Wieczór towarzyski „Andrzejski” ze słowem wstępnym i pod kierunkiem prof J. Czerniaka.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: Aleksander Patkowski.

Wydawca

Druk. Jan Świętoński i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 4

Centralna Biblioteka PTTK
im. Kazimierza Kulwiecia
w Warszawie

II-218p m. 1-9.
1932 r.